

OBNOVA IZGORJELOG SELA KOLAREC

JASENKA KRANJČEVIĆ

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja
Ulica Republike Austrije 20, HR - 10000 Zagreb
jasenka.kranjcevic@zg.hinet.hr

Obnovu u cijelosti izgorjelog sela Kolarec (koja je trajala od 1938. do 1941. godine) organizirala je Hrvatska seljačka stranka, kao i akciju oko prikupljanja pomoći. Obnova sela prvo je povjerena Higijenskom zavodu iz Zagreba, da bi nakon nekoliko tjedana vođenje obnove, odnosno izrada prostornog plana, projektiranje građevina, građenje, nadzor i uređenje enterijera bilo povjerena graditelju Srećku Florschützu. Na mjestu zgarista HSS je planirala izgraditi novo, moderno, uzorno i higijensko selo. Prilikom projektiranja seoskih građevina u skladu s idejama društva tog vremena željelo se ostvariti idealan tip seljačke kuće s njezinim varijacijama.

Obnova sela Kolarec predstavlja djelo vrijedno kako po kvaliteti, tako i po vremenu nastanka, a po svojem načinu obnove predstavlja jedinstven primjer total dizajna planiranog ruralnog naselja na području Hrvatske.

POLOŽAJ SELA

Selo Kolarec nalazi se u Koprivničko - križevačkoj županiji, na prostoru općine Gornja Rijeka.¹ Geografski je smješteno na jednom od južnih obronaka Kalnika, na ocjeditom terenu, dobro je osunčano i provjetreno i karakterizira ga klima sjeverozapadne Hrvatske. Položaj je slikovit i sa svih točaka sela mogu se vidjeti okolna polja te Mali i Veliki Kalnik. Selo se nalazi 36 km sjeverozapadno od Križevaca, izvan glavnih prometnica (5 km južno od županijske ceste Križevci - Novi Marof - Varaždin, odnosno Križevci - Sveti Ivan Zelina - Zagreb kod sela Sudovec).

Najstariji pisani podatak o selu datira iz 1397. godine, a kasnije se selo spominje 1613. te 1771. godine itd. (Buturac 1979:94). Do 1900. godine selo Kolarec dijeli se na Gornji i Donji te se tako vodi u katastarskim i gruntovnim knjigama (Korenčić 1979).

Detaljnije locirano, predmet ovog rada je Gornji Kolarec.

Prema podacima, broj stanovnika sela varira od min. 117 (1771. god.) do max. 365 (1953. god.). Stanovništvo se bavilo i bavi mješovitom poljoprivredom (ratarstvo - stočarstvo - voćarstvo). Kao i za većinu sela, tako i selo Kolarec karakterizira depopulacija. Po tipu sela nakon obnove selo Kolarec spada u nizno zbijeni tip sela.

¹ Do 1992. godine selo Kolarec nalazilo se u obuhvatu općine Križevci s izuzetkom 1938. godine kada se nalazilo kotaru Novi Marof, odnosno zagrebačkoj oblasti.

ŽIVOT U SELU PRIJE POŽARA

Kako je selo izgledalo prije 1938. godine ne može se točno opisati, ali vjerojatno se nije mnogo izmijenilo u odnosu na katastarsku podlogu iz 1860. godine.² Prema navedenoj podlozi i iskazima seljaka, stambene i gospodarske zgrade bile su locirane bez ikakvog reda: na jednoj građevinskoj parceli bilo je više stambenih kuća, nije bilo izgrađene ceste, mala udaljenost između zgrada, nepravilna orijentacija stambenih kuća i gospodarskih zgrada. Kuće su bile različitih veličina, izvedene pretežno od drveta, najčešće pokrivene slamom, visine podrum + prizemlje ili samo prizemlje. Podovi u kućama bili su zemljani dok su zidovi bili obojani vapnom. Kuće su se sastojale najčešće od ganjka, jedne sobe, kuhinje i komore.

Neposredno prije požara u selu su bila svega tri bunara³, a do sela i u selu nije bilo izgrađenog kvalitetnog puta. Četverogodišnja osnovna škola izgrađena je 1930. godine. Niskonaponska mreža je izgrađena tek poslije drugog svjetskog rata. Vodovod je izgrađen 1986. godine.

Iz svega navedenog može se zaključiti da su životni uvjeti prije požara bili teški a higijenski uvjeti loši.

² Državna uprava za geodetske poslove, Zagreb, k.o. Pofuki.

³ Vatrogasni vjesnik br. 7/1938., Zagreb

OPIS POŽARA 18. SRPNJA 1938. GODINE

Selo je zahvatio požar 18. srpnja 1938. godine oko 16 sati, kada je jedan seljak opalio hitac iz puške kapslenjače htijući pogoditi goluba na susjednom krovu. Kako se puška čepila kudeljom, zapaljena kudelja je zapalila slamnati krov. Budući da je bilo ljeto, a svi su seljaci radili na poljima, požar se brzo proširio te je stradalo (izgorjelo): 23 stambene kuće, 115 gospodarskih zgrada, oko 20 plugova, 2 ručne vršaće mašine, 4 kola, 15 drljača, pokućstvo, 6 tkalačkih stanova i dr. gospodarsko oruđe, 580 kvintala krmiva, 322 kvintala pšenice i druge hrane te nekoliko tisuća dinara, dok je 106 ljudi ostalo bez krova nad glavom. O jačini požara, koji je ugašen tek narednog dana u poslijepodnevnim satima, govori i podatak da je požar gasilo 197 vatrogasaca sa 6 ručnih i 4 motorne štrcaljke te 1 autotank.⁴

O požaru u Kolarcu pisano je i u časopisu *Seljačka sloga* br. 33, str. 3 od 28. VII 1938. godine. Šteta je procijenjena na 1.300.000,00 din., a Hrvatska seljačka strnaka (HSS) s dr. V. Mačekom na čelu odredila je kao prvu pomoć po glavi beskućnika 150,00 din. i vagon kukuruza za cijelo selo.

Na temelju informacija u ondašnjim novinama, HSS je provodila veliku akciju prikupljanja pomoći. Da se radilo o stvarno velikoj akciji prikupljanja materijalne i novčane pomoći, može se pročitati skoro u svim brojevima *Seljačke sloge* i *Seljačkom domu* iz 1938. i 1939. god. Novac se sakupljao sa svih strana, a davali su ga skoro svi kotari Savske banovine, razna društva, industrija, sportska društva, osiguravajući zavodi, pojedinci, a pristizao je i od iseljenika (SAD, Kanada, Australija i dr. države) (Glojnaric 1940).⁵ Nakon vijesti o požaru osnovana je Komisija za procjenu štete i poseban odbor za gradnju novog sela.

O strašnom požaru koji je zadesio selo Kolarec može se pročitati i u školskoj Spomenici Kraljevske narodne osnovne škole Kolarec od 19. srpnja 1938. godine.

GRADNJA NOVOG SELA KOLAREC

Gradnja izgorjelog sela započela je 23. kolovoza 1938. godine (Jutarnji list 1938.), a prekinuta je u proljeće 1941. god.⁶ Prema iskazima seljaka, graditelj Srećko Florschütz bio je glavni prostorni planer, projektant (enterijera i eksterijera), a vršio je i nadzor nad svim građevinama.

Za sada nije pronađen regulacijski plan, a nije poznato kako je selo trebalo izgledati obzirom da je sva dokumentacija o obnovi - izgradnji sela zagubljena.⁷ Očevidom na terenu, tj. u selu utvrđeno je da je u razdoblju od 1938. do 1941. god. izvedeno 24 stambenih kuća, odnosno toliko koliko je porodica ostalo bez krova nad glavom. Povremenu kontrolu izgradnje sela obavljalo je vodstvo HSS-a, i to dr. Tomislav Jančiković i ing. A. Košutić.

PROBLEMI - POTEŠKOĆE ANALIZE OBNOVLJENOG SELA KOLAREC

Ova prostorno - arhitektonska analiza rađena je na temelju: uvećanog zračnog snimka iz 1972. godine, razgovora sa seljacima, fotografija i teksta pronađenih u Muzeju grada Zagreba, očevida na terenu, arhitektonskog snimanja, novih fotografija i s vremenske distance od 53. godine od vremena izgradnje sela (analiza sela izrađena je za vrijeme pisanja magistarskog rada), tj. od vremena kada je u selu već izvršeno dosta samoinicijativnih građevinskih intervencija.

Obnova sela Kolarec imala je zadatak da ostvari idealan tip seljačke kuće pa je često kod seljaka izgradnja stambenih kuća nailazila na otpor: zbog formiranja novih građevinskih parcela, uvođenja novih životnih navika (gradnja sanitarnih čvorova), pronevjere te loše dobave građevinskog materijala. Zbog teškoće u sakupljanju pomoći dosta stambenih kuća nije dovršeno.

Analiza sela Kolarec svakako bila bi potpunija da su sačuvani regulacijski plan i arhitektonski projekti stambenih i gospodarskih građevina.

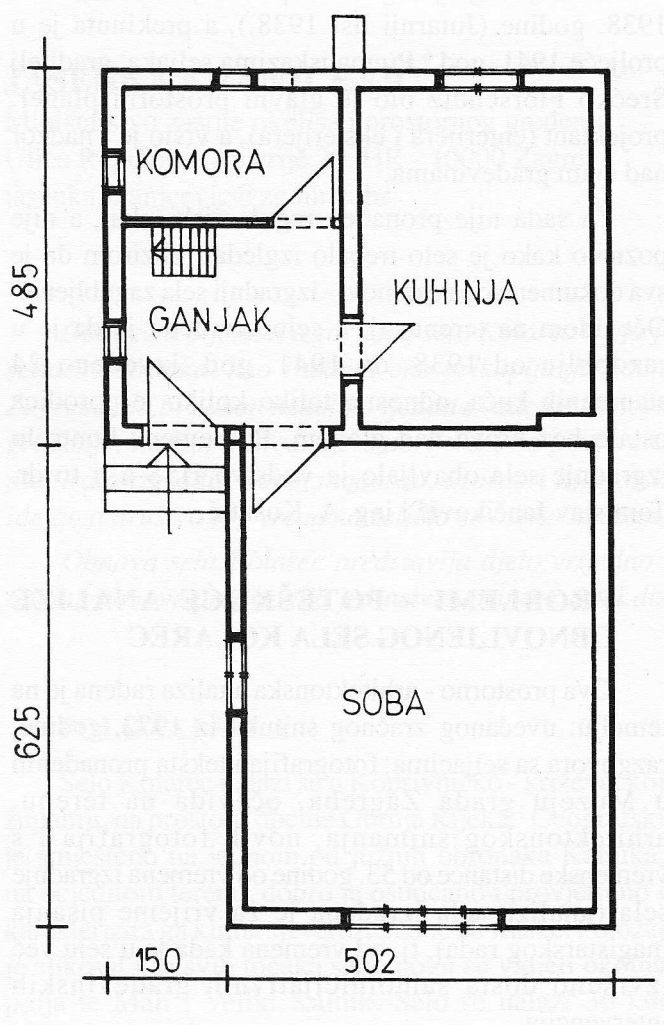
⁴ Opis požara sa fotografijama zgarišta dat je u *Vatrogasnom vjesniku*, br. 7/1938., Zagreb.

⁵ Glojnaric 1940:135 - navodi također da je akciju oko prikupljanja pomoći vodila HSS, a oko te akcije jedna od najaktivnijih osoba bio je dr. Tomislav Jančiković iz Zagreba, narodni zastupnik HSS-a za kotar Novi Marof.

⁶ Nacrt kuće koji je objavio u *Jutarnjem listu* ing. Drago Peulić nije izveden - vidi novinski izvadak i fotografije izvedenih kuća.

⁷ U Državnom arhivu Hrvatske pronađeno je u *Kazalu NDH* iz 1942. god., Razno, knjiga br. 28, pod slovom "F" - Florschütz Srećko, gradnja pogorjelog sela Kolarec, br. dozvole 18.897, 21.135. Nažalost urudžbeni zapisnik koji sadrži te brojeve zagubljen je te je nemoguće pronaći navedenu dokumentaciju.

Slika 1: Tlocrt prizemlja kuće Vere Bošnjak, Kolarec 36 (crtež: J. Kranjčević, 1990.)

PROSTORNO - ARHITEKTONSKA ANALIZA IZVEDENOG SELA

Jedini tekst koji nam pomaže da pobliže upoznamo kako je selo trebalo izgledati jest tekst napisan na njemačkom jeziku (ne zna se za koga je pisan i da li je negdje objavljen).⁸ Tekst je napisan kao kraća reportaža te lirski opisuje položaj sela, opisuje graditelja i slikovito (ne tehnički) opisuje kako selo treba izgledati. Tu se navodi da je veličina kuća bila određena brojem članova obitelji, a ako je tko imao veću potrebu mogao je doplatiti razliku u materijalu. Svaki seljak je mogao učestvovati sam u izgradnji vlastite kuće, a kod projektiranja - oblikovanja novih kuća pazilo se da kuće zadrže tradicionalne hrvatske elemente ruralne izgradnje (slika 2, slika 3). Da bi postigao red prilikom

⁸ Tekst je pronađen u Muzeju grada Zagreba u ostavštini Srećka Florschütza.

početka gradnje, graditelj Srećko Florschütz prvo izvodi put u selu te uz njega pravilne pravokutne parcele za gradnju. Za sada se ne zna koliko je točno predvidio građevinskih parcela, koliku je površinu trebalo zauzeti novo uređeno selo itd. U tekstu se spominje kako je na osnovi planirane parcelacije trebalo provesti neku vrstu postupka komasacije. Takav postupak nikada nije proveden, a ni do danas nije izrađena katastarska podloga sela nakon obnove.

Na svakoj novoformiranoj građevinskoj parceli graditelj Srećko Florschütz locirao je samo jednu stambenu kuću i, po potrebi vlasnika, gospodarske zgrade. Velika novina u lociranju kuća je uvođenje građevinske linije stambenih kuća. Kod većine kuća pazilo se da kuće budu locirane na parceli tako da imaju što bolju insolaciju i orijentaciju s obzirom na konfiguraciju terena i izgrađenost susjedne parcele. Prilikom projektiranja stambenih kuća vodilo se računa da svaka obitelj dobije minimum prostora prema broju članova dovoljno velik stambeni prostor. Kuće su mogle biti i veće, na način da je svaki seljak doplatio razliku u gradnji. Dakle, projektiranje kuća bilo je istovremeno tipizirano i individualizirano.

Srećko Florschütz kao graditelj velikog iskustva nije mogao a da ne da svoj pečat izgledu cijelog sela. Prilikom projektiranja unosi je novi materijal (beton) i nove konstrukcijske elemente (kontrafore, svođeni strop parket uzorkom, betonski nadvoj), a prilikom uređenja prostorija unosi novu opremu (slobodnostojeća vješalica, zahod i dr.) što unosi nepovjerenje među seljacima.

U selu su planirana i izgrađena dva tipa stambenih kuća: prizemnice (sa ili bez podruma) i katnice (sa ili bez podruma). Od ukupno 24 kuće, izvedeno je 13 prizemnica i 11 katnica. Dvije katnice doživjele su velike promjene tako da im je skinut - srušen kat (slika 4).

Za gradnju kuća korišteni su tradicionalni materijali sjeverozapadne Hrvatske: drvo, cigla, kamen i crijep, a Srećko Florschütz koristio je i novi materijal za selo - beton. Kamen se koristio za izvođenje temelja i zidove podruma, cigla za zidove, drvo za međukatnu konstrukciju i konstrukciju krovšta, crijep za pokrivanje krova, a novi materijal beton koristio se za izradu stupova trijema i za nadvoje. Cigla i crijep dopremali su se iz Zeline, Križevaca, Gušcerovca i Podruta kod Novog Marofa. Kamen za temelje i zidove podruma dopremao se iz Sudovca (selo blizu Kolarca). Drvo se koristilo iz obližnjih šuma, a beton se miješao na licu mjesta. Stolariju za cijelo selo radio je majstor Štorga iz Novog Marofa (stolarska radionica i danas

Slika 2: Južno i istočno pročelje kuće. Kolarec, stanje 1990. Jedna od rijetkih kuća u kojoj su izvedene male intervencije (snimila J. Kranjčević)

Slika 3: Zapadno i južno pročelje kuće. Kolarec, stanje 1990. Kuća na kojoj su izvedene malobrojne intervencije (snimila J. Kranjčević)

Slika 4: Zapadno pročelje kuće. Kolarec, stanje 1990. Kuća je nekada bila katnica, a namjena je bila gostionica - prodavaonica (snimila J. Kranjčević)

radi, ali stari majstor je umro). Na gradnji sela radilo je šest do sedam zidara i nekoliko tesara i sami seljaci, a nadzor nad gradnjom kuća vodio je Srećko Florschütz.⁹

Temelji kuća i zidovi podruma izvedeni su od kamena, nepravilnog oblika i različite veličine. Svi podrumi svođeni su opekom parket uzorkom. U svim podrumima zadržan je zemljani pod. Vanjski i unutarnji zidovi (nosivi i pregradni) izvedeni su od opeke. Nadvoji trijema, vratiju i prozora izvedeni su od betona, a ne od drveta ili opeke kao u tradicionalnoj seoskoj arhitekturi. Međukatna i krovna konstrukcija izvedena je od drveta, tako da su u podgledu vidljive drvene grede. Krovovi su dvostrešni ili višestrešni, pokriveni falc crijepom.

U tlocrtu kuća pokušavalo se zadržati tradicionalni raspored prostorija te ostvariti idealan tip seljačke kuće (slika 1).

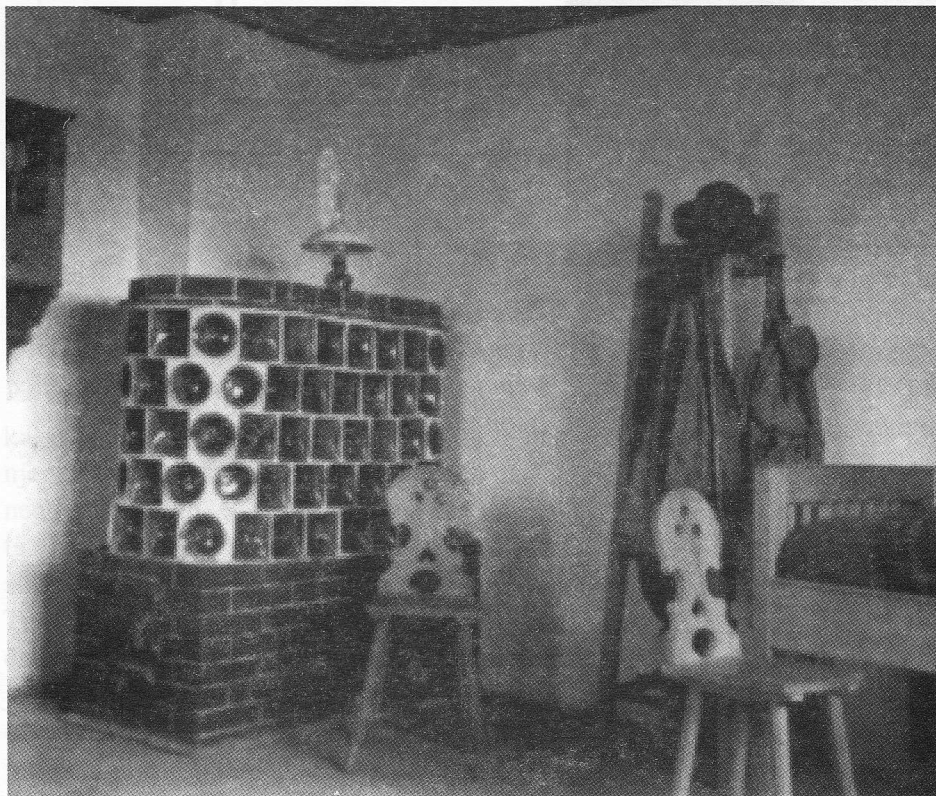
Svi unutarnji zidovi trebali su biti oličeni u bijelo, a za strop je bila planirana vidljiva drvena konstrukcija s gredama obojenim u tri boje: crvena, zelena i crna. Gornji dio zida u visini cca 50 cm trebao je biti oličeni u jednu od tri navedene boje.

U svakoj sobi planirana je velika peć (zatvoreni kamin) zelene ili crvene boje. Svaka peć bila je većih dimenzija, tako da je djelovala kao skulptura, a ložište je imala izvan ili u prostoriji (slika 5). Kuhinja i sav namještaj planirani su u seljačkom stilu, tj. sa zidanom peći za kuhanje, držač kante i latora za vodu, stol, stolice, kolijevka i dr. (slika 6).

Ne može se tvrditi da je u svakoj stambenoj kući planiran zahod jer u mnogim nije izveden unutar kuće, već unutar gospodarske zgrade. Nemogućnost izgradnje zahoda unutar stambene kuće također je bila opravdana jer u kućama nije bilo stalne tekuće vode.

Unutarnja i vanjska stolarija - vrata ličene su u dvije boje: smeđe - crveno ili zelena. Ulični prozori prizemlja i kata najčešće su izvedeni kao četvorokrilni ili dvokrilni, a s vanjske strane ukrašeni sa drvenim trokutastim (timpanom) ukrasom. Po rubovima streha postavljene su izrezbarene letve, a dimnjaci imaju masivne i zanimljive oblike.

U svakom slučaju, izgradnja sela se odvijala u skladu s Pravilnikom za uređenje sela i drugih naselja u Savskoj banovini.¹⁰

Slika 5: Tipičan izgled izvedene sobe, Kolarec (Muzej grada Zagreba - Ostavština Srećka Florschütza)

⁹ Navodi o dobavi materijala i broju radnika saznati su iz razgovora sa zidarom Franjom Babok iz Sudovca od 9. 12. 1988. god. koji je sudjelovao u izgradnji sela.

¹⁰ Ferić 1938

PROMJENE - STANJE 1989. GODINE

Do 1989. godine od ukupno 24 izgrađene kuće, srušene su 4 kuće, dok se na temeljima 4 kuće adaptiraju ili grade nove kuće. Detaljna analiza svih promjena na

građevinama prikazane su u magistarskom radu *Florschütz Felix 1882-1960*, tabela broj 3.

Da bi se što jednostavnije prikazala razlika postojećeg i novog stanja, izrađena je sljedeća tabela:

Tradicionalno

Novo

Urbanistički elementi

- Nepravilne građevinske parcele
- Na građevinskim parcelama više stambenih kuća
- Nema jedinstvene građevinske linije
- Ne pazi se na udaljenost između kuća

- Pravilne građevinske parcele
- Na jednoj građevinskoj parceli jedna stambena kuća
- Uvođenje građevinske linije
- Uvođenje regulacione linije
- Pazi se na udaljenost između kuća

Etažnost kuća

- Prizemnice s podrumom

- Katnice

Konstrukcija

- Međukatna konstrukcija drvena
- Drvene stepenice
- Drveni nadvoj

- Strop podruma svođen opekom, a ostala međukatna konstrukcija drvena
- Kameni kontrafori
- Betonski nadvoj
- Vidljiva međukatna konstrukcija na pročelju kuća

Materijali

- Kamen, cigla, drvo, slama, zemlja s pljevom

- Kamen, cigla, drvo, beton, crijep

Eksterijer

- Trijem s drvenim stupovima (četvrtasti)
- Dvokrilni prozori koji s vanjske strane imaju trokutasti ukras

- Trijem s betonskim stupovima (četvrtasti ili poligonalni)
- Uvođenje tipske stolarije
- Četvorokrilni prozori koji s vanjske strane imaju trokutasti ukras
- Izvedba dimnjaka karakterističnih oblika, uvođenje blago istaknutih erkera
- Ukrašena streha

Slika 6: Tipičan izgled izvedene kuhinje, Kolarec (Muzej grada Zagreba - Ostarština Srečka Florschütza)

VALORIZACIJA SELA KOLAREC

Selo Kolarec kao graditeljska cjelina projektirana je 1938. godine kao malo moderno selo čija je gradnja prekinuta 1941. godine. Kao tako projektirano ima vrijednost rijetkosti jer predstavlja jedinstven primjer total - dizajna ruralnog naselja na području Hrvatske; vrijednost izvornosti jer sadrži originalne elemente sagledive u društvenim i tehničkim znanostima; ambijentalnu vrijednosti jer sadrži određeni stupanj atraktivnosti svog ugođaja; prostornu vrijednost jer kao cjelina pokazuje sklad organiziranog naseobinskog života te određene kvalitete u strukturi i sl. naselja, odnosno njihova položaja u krajoliku.

Graditelj Srećko Florschütz projektirao je selo s prepoznatljivim ambijentalnim detaljima prigorskog kraja (trijem, trokutasti ukrasi iznad vanjske strane prozora, raznolikost krovova i kuća) te s vlastitim pečatom (nagib krovova, upotreba kontrafora, svođenje podruma i dr.), a prilikom izvođenja uveo je nove materijale.

ZAKLJUČAK

Iako je na prostoru Hrvatske između dva svjetska rata organizirano nekoliko izgradnji odnosno obnova sela, po svom opsegu zahvata selo Kolarec predstavlja jedinstven primjer obnove sela (planiranje enterijera i eksterijera).

Obnova sela Kolarec trebala je stvoriti novo, moderno, uzorno i higijensko selo. Obnovu je Srećko

Florschütz temeljio na tradicionalnom graditeljstvu i na suvremenim načelima graditeljstva onog vremena. Svaka kuća bila je tipizirana, a istovremeno i individualizirana, odnosno prilagođena potrebama i mogućnostima seljaka.

Plan i projekat sela nije rješavao samo glavne prostorne i arhitektonske probleme, već i enterijer seljačke kuće. Prema pronađenim fotografijama i već navedenom tehničkom opisu vidi se da je Srećko Florschütz projektirao i po njemu se izvodio namještaj za seosku kuću (krevet, komoda, vješalica, ormari, kolijevke i dr.). Takav sveobuhvatni rad predstavlja jedinstven primjer total - dizajna i planiranja ruralnog naselja na području Hrvatske. Svime time, obnova sela Kolarec predstavlja djelo značajno kako po kvaliteti tako i po vremenu nastanka.

U obnovi sela Kolarec izražena je sklonost Srečka Florschütza romantičnom pristupu rješavanja eksterijera kuća, a time je posvećena veća briga rješavanju detalja.

Prilikom obnove poštivane su, odnosno, sačuvane su u većini kvalitetne karakteristike seoskog naslijeđa tog kraja, a istovremeno su sprovedene potrebne mjere higijene, sigurnosti i zaštite od požara i stabilnosti.

Iz svega navedenog, obnova sela Kolarec predstavlja kontinuitet planiranja i civilizacijski doseg onog vremena na prostoru Hrvatske, iz koje se mogu sagledati iskustva te ih eventualno primijeniti prilikom oživljavanja ruralnih prostora.

LITERATURA

- BUTURAC, Josip (1979): *Povijest Gornje Rijeke i okolice*, Čakovec.
- FERIĆ, Mirko (1938): *Pravilnik za uređenje sela i manjih naselja u Savskoj Banovini*, Kraljevska banska uprava Savske Banovine od 11. jula 1938. god.
- GLOJNARIĆ, Mirko (1940): *Borba Hrvata*, Zagreb. *Jutarnji list*, 23. kolovoza, Zagreb, 1938.
- KORENČIĆ, Mirko (1979): *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857 - 1971.*, Zagreb.
- KRANJČEVIĆ, Jasenka (1992): *Florschütz Felix 1882-1960*, magistarski rad, rukopis, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- KRANJČEVIĆ, Jasenka (1994): *Jedinstven primjer sveobuhvatnog dizajna ruralnih naselja u Hrvatskoj: obnova izgorjelog sela Kolarec, Sociologija sela 3/4*.
- KRANJČEVIĆ, Jasenka (1994): *Srećko Florschütz, Prostor, 1/2*, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- KRANJČEVIĆ, Jasenka (2002): *Pregled prostornih planova sela u Hrvatskoj od sredine 19. do sredine 20. stoljeća*, Zagreb.
- Vatrogasni vjesnik 7/1938*, Zagreb.

IZVORI

- Kazalo NDH 1942. god.*, Razno, knjiga br. 28, slovo "F", Hrvatski državni arhiv
- Ostavština Florschütz Felix*, Muzej grada Zagreba

Summary

REBUILDING OF THE BURNED VILLAGE OF KOLAREC

The rebuilding of the completely burned village of Kolarec (which went on from 1938 to 1941), as well as the fund-raising campaign, was organized by the Croatian Peasant Party (CPP). At first, the reconstruction was entrusted to the Zagreb Institute of Hygiene, but after a few weeks the task was assigned to architect Srećko Florschütz, who managed the whole project, from spatial organization, architectural designs, building, supervision, to interior design.

In the three-year-long rebuilding the CPP planned to turn the fire scene into a new, modern, hygienic and ideal village. In accordance with the ideology of the time, the aim set before the architect was to create an ideal type of a country house, with variations. Since the project was financed mainly through the raised funds, each house was designed for a certain number of family members. Each house should at the same time present a general type and an individual creation.

Traditional forms were used in combination with contemporary building principles and the whole project was carried out according to the 1938 Village planning regulation for Savska Banovina.

In short, the rebuilding of the village of Kolarec is valuable from the point of view of quality as well as the time when it was built and it is a unique example of a total design of a planned rural settlement in Croatia.